

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3093/2017. (IV. 28.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.414/2014/10. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Miskolci Törvényszék útján az Alkotmánybíróságra. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.414/2014/10. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. A rendelkezésre álló iratokból megállapítható tényállás szerint az indítványozó különböző összegekben kölcsönöket nyújtott egy gazdasági társaság (a továbbiakban: adós) részére. Miután a kölcsönök visszafizetése elmaradt, az indítványozó fizetési meghagyás kibocsátását, majd ennek jogerőre emelkedése után bírósági végrehajtás megindítását kezdeményezte az adóssal szemben. A bírósági végrehajtó az indítványozó követelésének biztosítására lefoglalta az adós teljes ingó és ingatlan vagyonát.
- [3] Ezt követően az adóssal szemben felszámolási eljárás indult. A megindított bírósági végrehajtás a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 38. § (1) bekezdése alapján megszűnt, az indítványozó pedig követelését szabályszerűen bejelentette az adós felszámolási eljárásában is. Az adós felszámolója a hitelezői igényt a Cstv. 49/D. § (1) és (2) bekezdése szerint biztosított követelésként igazolta vissza.
- [4] A Cstv. 49/D. §-ába sorolt biztosított hitelezői igénnyel az indítványozón kívül három gazdálkodó szervezet – akik követeléseiket a felszámolási eljárás megindítását követően, engedményezés útján szerezték –, továbbá egy önkormányzat rendelkezett. Az indítványozó követelése a Cstv. 49/D. § (1) bekezdése szerinti kielégítési sorrendben a biztosított követelések között az ötödik, utolsó ranghelyen állt.
- [5] Az adós vagyona egy pelletgyár, amely számottevő piaci értékkel csak komplex termelőegységként bírt. Az adós felszámolója ennek megfelelően a teljes vagyon értékesítését öt nyilvános pályázaton kísérelte meg, de ezek a kísérletek nem jártak eredménnyel. Az adósnál működő hitelezői választmány ezt követően kezdeményezte, hogy a felszámoló a vagyont a Cstv. 49/A. § (5) bekezdése szerint a biztosított követeléssel rendelkező hitelezőknek ajánlja fel megvásárlásra. A felszámoló a biztosított hitelezőket felhívta nyilatkozattételre, ismertetve a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, továbbá hogy mely hitelezők és milyen sorrendben élhetnek a vásárlás lehetőségével. A felhívásra a három gazdálkodó szervezet hitelező együttes, érvénytelen ellenajánlatot tett, míg az indítványozó érvényes és eredményes nyilatkozattal az eladási ajánlatot elfogadta.
- [6] Eközben a három gazdálkodó szerv hitelező egyike (a továbbiakban: besorolási kifogással élő hitelező) – értesülve arról, hogy az indítványozó is jogosult az ajánlattételre – az indítványozó követelésének besorolását kifogással támadta meg.
- [7] A kifogást első fokon elbíráló Miskolci Törvényszék végzésével az indítványozó hitelezői igényének besorolását megsemmisítette, és új intézkedésként annak ismételt besorolását írta elő. Az indítványozó fellebbezése folytán másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla az elsőfokú végzést megváltoztatta és a kifogást elutasította, tekintve hogy a besorolási kifogással élő hitelező egy, a kielégítési rangsorban mögötte álló hitelező követelésének besorolását támadta.
- [8] A jogerős végzés ellen a besorolási kifogással élő hitelező nyújtott be felülvizsgálati kérelmet. A Kúria a felülvizsgálati eljárás eredményeként hozott – az indítványozó által támadott – végzésében a jogerős végzést hatályában fenntartotta. A Kúria álláspontja szerint az ügyben eldöntendő kérdés az volt, hogy jogszabálysértő-e a másodfokú bíróság azon döntése, amely szerint nincs kifogás-előterjesztési joga annak a hitelezőnek, aki az

általá támadott hitelezői igény kielégítését megelőzően jogosult kielégítéshez jutni az adós vagyonából. A kúriai döntés hangsúlyozta, hogy a felszámolás megindulása után a hitelezők alapvető joga, hogy az adós vagyonából a felszámolási eljárásban a Cstv.-ben meghatározott módon követelésük kielégítést nyerjen. „Miután a Cstv. szigorú sorrendet ír elő a hitelezői igények kielégítésére, ezért helytálló a jogerős végzésben kifejtett az az álláspont, hogy a kielégítési sorrendben előbb álló hitelezőnek nincs a felszámolási eljárás szabályai szerint figyelembe vehető jogi érdeke egy olyan kifogás benyújtására, melyben a felszámolónak egy, a kielégítési sorrendben hátrább álló hitelezői igény elfogadására, illetve besorolására vonatkozó intézkedését támadja. E tekintetben tehát nem sérelmet szenvedett fél. A hitelezők támadhatják a felszámoló intézkedését kifogással a saját kielégítési kategóriájukhoz képest a sorrendben előbb álló kategóriába sorolt más hitelező követelésének elfogadása és besorolása, illetve a saját kategóriájukba sorolt más hitelező követelésének elfogadása és besorolása miatt, ha a saját kategóriájukon belül nincs kielégítési sorrend.” – mutatott rá a Kúria. A döntés rögzítette azt is, hogy „[a] zálogjoggal biztosított hitelezői igények kielégítésére a Cstv. 49/D. §-a azt írja elő, hogy több zálogjogosult esetén a Ptk. (régi Ptk. 256. § (1) bekezdés, új Ptk. 5:118–122. §) kielégítési sorrendje szerint kell a hitelezőket kielégíteni. Ez azt jelenti, hogy a zálogjogok keletkezési sorrendjében kell a követeléseket kiegyenlíteni, és a korábban keletkezett zálogjoggal biztosított követelés teljes mértékű kielégítése után kerülhet sor a sorrendben következő zálogjogosult igényének a kifizetésére.”

- [9] A besorolási kifogással élő hitelező tévesen állította, hogy az indítványozó bármilyen esetben megelőzhetné az ő igényének a kielégítését, és ezzel érdekei sérülnének, állapította meg a végzés indokolása. Ezen állítás alátámasztásaként a Kúria négy pontban részletezte az elszámolás sorrendjét arra az esetre, ha a zálogjoggal rendelkező hitelező meg kívánja vásárolni az adós vagyontárgyát. A sorrendet tartalmazó lista 2. pontja szerint „[a] fennmaradó vételárát figyelembe véve a vevőnek az őt megelőző zálogjogosult hitelezők zálogjoggal biztosított (Cstv. 49/D. §-ba sorolt) követelését teljes mértékben kielégítő összeget be kell fizetnie a felszámolási vagyonba.”
- [10] A Kúria a végzés indokolásának összegzéseként megállapította, hogy „[n]incs tehát lehetőség arra, hogy az ötödik helyen rangsorolt zálogjogosult hitelező megszerezze a vagyont anélkül, hogy az őt megelőző zálogjogosult hitelezők teljes követelését ki ne egyenlítette volna. A Kúria a BH2014/10/311. számon közzétett Gfv. VII.30.280/2013/4. számú végzésében részletesen kifejtette ezzel kapcsolatos álláspontját.”
- [11] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panaszával, kérve a rendelkező részben megjelölt kúriai végzés megsemmisítését. Az indítványozó állítása szerint az ügyében lefolytatott eljárás sérti az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdését, C) cikkének (1) bekezdését, továbbá 28. cikkét is, de ezt érvekkel, indokolással nem támasztja alá.
- [12] Az indítványozó véleménye szerint a Kúria döntése sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jogát és a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti „tisztességes eljáráshoz” való jogát is.
- [13] Az indítványozó a tulajdonhoz való jogának állított sérelme körében az alábbiakat adja elő.
- [14] A Cstv. 49/A. § (5) bekezdésében semmiféle utalás nincs arra nézve, hogy a zálogjogosultnak a felszámoló költségein és díján, illetve a vételár és a követelése közötti esetleges különbözet megfizetésén túl bármilyen egyéb fizetési kötelezettsége, vagy tulajdonszerzésének bármilyen egyéb feltétele merülhetne fel. Ezzel szemben a Kúria az indítványozó ügyében további feltételeket állapított meg a zálogjogosult tulajdonszerzéséhez akkor, amikor utalt a sorrendben előtte álló jogosultak kielégítésének kötelezettségére. Véleménye szerint a Kúria döntésében nem határozta meg az indítványozó által sérelmezett rendelkezések indokait, ezzel kapcsolatosan csak utalt a BH2014/10/311. számon közzétett eseti döntésében foglaltakra, mely szerint „azért nem tartalmazza a Cstv. 49/A. § (5) bekezdése a tulajdont szerző zálogjogosult kötelezettségei között az őt megelőző zálogjogosultak igénye kielégítésének kötelezettségét, mert ez a régi Ptk. szabályaiból következik. (régi Ptk. 256. § (1) bekezdése, új Ptk. 5:118–5:122. §)”. Az indítványozó nézete szerint viszont sem a régi, sem az új Ptk. rendelkezéseiből nem következik, hogy egy zálogjogosultnak bármikor is ki kellene elégítenie a rangsorban előtte álló jogosultakat, szerinte csak túrníe kell, hogy a rangsorban előtte álló jogosult őt megelőzően kapjon kielégítést, továbbá a Ptk. a Cstv.-nek nem mögöttes joganyaga, azaz a Ptk. szabályai csak annyiban alkalmazhatók, amennyiben azokat a Cstv. maga felhívja.
- [15] Állítása szerint a Kúria álláspontja azért sem helytálló, mert a zálogjog a vagyon értékesítésével megszűnik, vagyis a korábbi zálogjogosultaknak már nincs a Ptk.-ra alapítható igénye. Véleménye szerint „a Kúria így csak formálisan maradt a jogértelmezés, illetve –alkalmazás keretei között, valójában viszont jogot alkotott”. Az indítványozó e körben kitér arra is, hogy a Kúria által megfogalmazott „szabályozás”-t akár igazságosabbnak is

lehetne tekinteni, mint a ténylegesen hatályos rendelkezéseket, azonban alkotmányos keretek között nincs mód arra, hogy az „igazságtalanságot” a jogalkalmazás a normaszöveg megváltoztatásával küszöbölje ki. Az indítványozó vélt sérelmének alátámasztásaként hivatkozik az Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára is a tulajdoni várományost megillető jogvédelemmel összefüggésben.

- [16] Véleménye szerint a Kúria döntése az indítványozó várományosból valódi tulajdonossá válását hiúsította meg akkor, amikor a tulajdonjogért fizetendő ellenszolgáltatás összegét jelentősen felemelte ahhoz képest, amit az indítványozó a kötelemben lépésekor vállalt, és amellyel számolnia lehetett. Az indítványozó ebben a körben összegzett álláspontja szerint a Kúria általa kifogásolt eljárásában nemcsak helytelen jogértelmezésről, hanem alapjogokat is sértő bírói jogalkotásról van szó.
- [17] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga általa állított sérelmének alátámasztásaként megállapítja, hogy ügyében a Kúria jogalkalmazás helyett jogot alkotott, ezzel tulajdonszerzéséhez a jövőre nézve olyan feltételeket írt elő, amelyek a törvényben nem szerepelnek és a jogviszony alanyai számára sem voltak ismertek és ismerhetők. A kötelemben a törvény szövegének az ismeretében lépett be, ehhez képest a kötelemben feltételeit a Kúria rá nézve egyoldalúan és súlyosan hátrányosan változtatta meg, és a kötelemből való szabaddulás, vagy a kötelemben módosításának a lehetőségét sem biztosította.
- [18] Álláspontja szerint azzal is sérült a „tisztességes eljáráshoz” való joga, hogy a Kúria elsősorban nem az eljárásba vitt jogokat és kötelezettségeket bírálta el, hanem érdemi döntését olyan körülményre alapította, amely kapcsán a felek álláspontjukat nem fejthették ki, azaz sérült a „fegyverek egyenlőségének” követelménye is.
- [19] Az indítványozó meglátása szerint a Kúria ügyében nem létező jogszabályi rendelkezést alkalmazott, és ez jóval túlmutat a bírói tévedés esetkörén. Ezzel összefüggésben szerinte alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel a bírói tévedés és a bírói önkény, illetve ezek következményeinek az elhatárolása.
- [20] 4. Az alkotmányjogi panasz az alábbiak miatt nem fogadható be.
- [21] 4.1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. A testület megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésre álló jogorvoslatokat kimerítette.
- [22] 4.2. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság formai feltételeinek vizsgálatát követően az alkotmányjogi panasznak az Abtv. 27. § és 29. §-a szerinti tartalmi követelményeit vizsgálta. Az eljárás során az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette [Abtv. 27. § b) pont]. Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [23] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [24] 4.3. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is megerősíti, hogy az Abtv. 27. §-ából következően nem tekinthető a bírósági szervezetrendszer egyik felülbírálati fórumának, és valójában e hatásköre is – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának védelmének keresztül – az Alaptörvény védelmét biztosítja [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés]. A rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések ezért önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére. Ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [25] 4.4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában arra hivatkozott, hogy a Kúria támadott végzése sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében védett tulajdonhoz való jogát, és a XVIII. cikk (1) bekezdésében védett „tisztességes eljáráshoz való jogát”. Ehhez képest a jogvita, a lefolytatott bírósági eljárások és a Kúria támadott végzésének tárgya – tartalmát tekintve – a fentiek alapján kizárólag az volt, hogy van-e a besorolási kifogással élő hitelezőnek kifogás-előterjesztési joga, azaz a besorolási kifogással élő hitelező az ügyben sérelmet szenvedett félnek tekintendő-e, közvetve pedig annak megállapítása, hogy az indítványozó hitelezői igényének besorolására vonatkozó felszámolói intézkedés megalapozott volt-e vagy sem. Ezen a tényen az sem változtat, hogy a Kúria végzésének indokolása a Cstv. 51. § (1) bekezdésében foglaltak fennállása vagy fenn nem állása

- azaz, hogy a besorolási kifogással élő hitelező sérelmet szenvedett félnek tekintendő-e vagy sem – kérdésében négy pontban részletezte az elszámolás sorrendjét arra az esetre, ha a zálogjoggal rendelkező hitelező (azaz az indítványozó) meg kívánja vásárolni az adós vagyontárgyát.
- [26] Fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy e tekintetben nem teljesülnek az Abtv. 29. §-a szerinti feltételek, továbbá az indítványozó által az alkotmányjogi panaszban megsemmisíteni kért kúriai végzés és a végzés által az indítványban megsérteni állított, az Alaptörvényben védett jogok között sem tartalmi, sem szakjogi, sem alkotmányjogi összefüggés, kapcsolat nincs.
- [27] 4.5. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz kapcsán végezetül utal arra a következetes gyakorlatára is, hogy „[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]} Elvi éllel mondta ki az Alkotmánybíróság azt is, hogy az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], ezt megerősítette: 3065/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5], 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25], 7/3013. (VIII. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [28] 5. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként így arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában megfogalmazott befogadhatósági akadályban szenved.
- [29] Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdése a) és h) pontjai alapján – visszautasította.

Budapest, 2017. április 11.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2515/2015.

• • •